

# ŞƏRƏFLİ MÜƏLLİM VƏ ALİM ÖMRÜ - 90

Azərbaycan pedaqoji mətbuatında çoxsaylı elmi-publisistik yazıları, xaricdə və respublikada nəşr olunmuş onlarla elmi məqaləsi, çoxsaylı kitabları ilə diqqəti cəlb edən alimlərdən biri də pedaqoji elmlər doktoru, Əməkdar müəllim Yusif Xıdır oğlu Qaziyevdir. Onun zəngin yaradıcılığı, pedaqoji təcrübəsi, 90 illik həyat təcrübəsi vardır. O, fədakar müəllim və əzabkeş alim ömrü yaşayıb. Onun sinif otaqlarında, şagirdlərin arasında, elmi axtarışlarda, yazı masası arxasında yaşamış 90 illik şərəfli ömür yolunun yadda qalan anlarını xatırlayaq.

## QƏRBİ AZƏRBAYCANDAN BAŞLAYAN ÖMÜR YOLU

Yusif Xıdır oğlu Qaziyev 1934-cü ildə Qərbi Azərbaycanın Pəmbək (Böyük Qarakilsə, sonradan Quqark) bölgəsinin Ardıc (indi Arçut) kəndində anadan olub. 1949-cu ildə doğma kəndində natamam orta məktəbi, 1953-cü ildə Gürcüstan Respublikasının Marneuli (Sarvan) pedaqoji məktəbini, 1957-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Xarici Dillər İnstitutunun alman dili ixtisasını bitirib. Pedaqoji fəaliyyətdə 1957-1958-ci tədris ilində Qərbi Azərbaycanın Pəmbək mahalının Ardıc (Arçut) kəndində başlayıb. 1989-cu ilə kimi həmin kənddə müəllim işləyib. Rayonda ixtisası üzrə sayılıb-seçilən müəllimlərdən olub, pedaqoji ustalığı ilə fərqlənib. Pedaqoji sahədəki yenilikləri öyrənərək pedaqoji prosese təbiiq edib ki, bunun da nəticəsində uğurlu nəticələrə sahib olub. Müəllim işləyib-işləyib SSRİ PEA-nın müxtəlif institutları, Azərbaycan ETPEI-nin müfəvviq şöbələri, ADPI-nin Ümumi pedaqogika kafedrası ilə sıx əlaqə saxlayıb. Ermənistanda və Azərbaycanda keçirilən pedaqoji müəhazirələrdə iştirak edib, uğurlu nəticələr göstərmiş. Öz təcrübəsi ilə bağlı elmi-nəzəri konfranslarda, pedaqoji mətbuatda çıxışlar edib. Azərbaycan və Ermənistan mətbuatında imzası tanınıb.

## ZƏHMƏTİN BƏHRƏSİ

"İlin ən yaxşı müəllimi", "İlin ən yaxşı mühazirəçisi" üzrə aparılan müsabiqələrin qalibi kimi fəxri fərman və diplomlarla təltif edilib, qiymətli hədiyyələrlə mükafatlandırılıb. 3 dəfə "Sosializmin yarıncının qalibi" döş nişanı (1975, 1977, 1979) və müxtəlif medallarla təltif olunub. 1975-ci ildə "Orta məktəb şagirdlərinin vətənpərvərlik tərbiyəsinə baxış müsabiqəsi"ndə Arçut kənd orta məktəbi Ermənistan üzrə birinci yer tutmuş və məktəb Moskvada Ümumittifaq sərgisində iştirak etmişdir. Bu sərgidə məktəbin hərbi müəllimi Yusif müəllim qızıl qol saati və SSRİ Müdafiə Nazirliyinin Tərifnaməsi ilə mükafatlandırılıb. Kənddə apardığı təvəqifat-təbliğat işlərinə görə Ermənistan SSR "Bilik" cəmiyyətinin (1963), SSRİ "Bilik cəmiyyətinin" (1965) Fəxri fərmanları ilə təltif olunub. 1972-ci ildə Arçut orta məktəbində təşkil etdiyi alman dili kabinetinə İttifaq komissiyası üzrə baxış zamanı işi təqdir edilib, SSRİ PEA-nın Təlimin Mərkəzinə və Metodları ETI-nin Xarici dillər şöbəsi tərəfindən linqafon kompleksi ilə mükafatlandırılıb.

## HƏRBİ RƏHBƏR

Yusif müəllimin pedaqoji fəaliyyəti çoxşaxəlidir. O, pedaqoji məktəbi ibtidai sinif müəllimi, ali məktəbi alman dili müəllimi ixtisası üzrə bitirib. Ehtiyatda olan zabit kimi hərbi kurs və toplanışlarda iştirak edib, hərbi bilik və bacarığını artırıb. Arçut kənd orta məktəbində 17 il hərbi rəhbər işləməklə keyli uğurlara imza



atıb. O, ehtiyatda olan zabit kimi, hərbi kurs və toplanışlarda olub. Təsədüfi deyildir ki, o, işlədiyi öz doğma kənd məktəbində alman dilini tədris etməklə yanaşı, hərbi hazırlıq fənnini 17 il tədris etmişdir. Hərbi rəhbər kimi fəaliyyəti 2 dəfə Ermənistan SSR Maarif Nazirliyinin Kollegiyasında müzakirə edilərək yüksək dəyərləndirilmişdir. 1971-1988-ci illərdə onun dərslər dediyi şagirdlərdən 42 nəfəri SSRİ Hərbi Akademiyası və digər hərbi məktəblərə qəbul olunaq müxtəlif hərbi ixtisaslara yiyənmişlər. İlk hərbi vətəndaşları, vətənpərvərlik tərbiyəsinə Yusif müəllimdən olan onlarla zabit, o cümlədən 5 polkovnik sonralar Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak etmiş, erməni qəsbkarlarına qarşı vuruşmuş, igidlik göstərmişlər. Şəhidlik zirvəsinə uçan Fərhad Hümətov Azərbaycan Milli Qəhrəmanı fəxri adına layiq görülmüş, Cəmil Əliyev və Kamandar Əhmədov isə "Azərbaycan bayrağı" ordeni ilə təltif edilmişlər.

## İBTİDAİ SINIF MÜƏLLİMİ

Yusif müəllim 1988-ci il deportasiyasından sonra 1989-1990-cı tədris ilindən Bakının 276 saylı məktəbində ibtidai sinif müəllimi ixtisası üzrə fəaliyyətə başlamış və bu məktəbdə 2 dəfə şagirdlərin ibtidai təhsilini başa çatdırıb. Birinci buraxılışda (1998) 23 müəzundan 17-si, ikinci buraxılışda (2003) 20 müəzundan 12-si tam orta məktəbi bitirib ali məktəblərə, digərləri isə orta ixtisas məktəblərinə qəbul olunub.

## ALMAN DİLİ MÜƏLLİMİ

1958-1988-ci illərdə Qərbi Azərbaycanın Pəmbək mahalının Ardıc (Arçut) kənd orta məktəbində alman dili müəllimi işləyən Yusif Qaziyev 1995-1996-cı tədris ilindən Bakıdakı 276 saylı məktəbdə yenidən alman dili müəllimi işləməyə başlayıb. Burada da gərgin zəhmət, dil öyrətmək məhərəti, uzunillik təcrübə ona şöhrət getirib. 2002-2003-ci tədris il müəzurlarından 4 nəfəri alman dili müəllimliliyi ixtisasını seçib və uğur qazanıb. Ümumiyyətlə, Bakı şəhərində alman dili müəllimi işlədiyi 10 il müddətində alman dili üzrə imtahan verən 32 nəfər şagirdi yüksək nəticə göstərməklə ona qaydılı anlar yaşadıb. Yusif müəllimin bu sahədəki uğurlarını təqdir etməklə onun fədakarlığını

dəyərləndirmiş olur. O, alman dilinin tədrisi metodikası ilə bağlı müxtəlif kurs və treninqlərin iştirakçısı olub, elmi-pedaqoji konfranslarda, seminarlarda və metodobirləşmə iclaslarında mürəzzə və çıxışlar edib, 11 metodiki məqalə nəşr etdirib.

Yusif müəllim şagirdlərə bilik verməklə kifayətlənməmiş, əldə etdiyi yeniliyi məktəbə, valideynlərə və şagirdlərə çatdırmış, şagirdlərin milli-mənəvi dəyərlər ruhunda tərbiyə olunmasında təlim prosesində və sinifdən-xaric tədbirlərdən səmərəli istifadə etmiş, müxtəlif metod və texnologiyalardan istifadə etmişdir.

## ELMI AXTARIŞLAR, UĞURLU NƏTİCƏLƏR

Elmi araşdırmalarını davam etdirmək məqsədilə Bakıya gəlib, o dövrdə pedaqoji elmlərin akademiyası hesab olunan Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Pedaqoji Elmlər İnstitutunun (indi Təhsil İnstitutu) aspiranturasına qəbul olunub. 1971-1975-ci illərdə "Təlim keyfiyyətinin yüksəldilməsi üzrə məktəb kitabxanasının iş sistemi" mövzusunda araşdırmalar aparıb. 1992-ci ildə həmin mövzunu ADPU-da ixtisaslaşdırılmış Müdafiə Şurasında müdafiə edərək pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi alıb.

1989-cu ildə yüz minlərlə Qərbi Azərbaycanlı kimi onun da taleyinə qaçqınlıq yazılıb. Ailəsi ilə birlikdə Bakı şəhərində məskunlaşıb. 1989-2011-ci illərdə Bakının 276 saylı məktəbində müəllim işləyib. Pedaqoji fəaliyyəti ilə bərabər elmi fəaliyyətini davam etdirib. 2010-2015-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin (ADPU) Ümumi pedaqogika kafedrasının elmlər doktoru proqramı üzrə doktorantı olub. Elmi araşdırmalarını ümumiləşdirərək 18 oktyabr 2016-cı ildə "Azərbaycanda məktəb kitabxanalarının yaranması və inkişafı" mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək pedaqogika üzrə elmlər doktoru elmi dərəcəsi alıb.

2011-2021-ci illərdə AMEA-nın Tarix İnstitutunda "Azərbaycan xalqına qarşı soyqırmları" şöbəsində böyük elmi işçi işləyib.

## PEDAQOJİ AXTARIŞLAR: NƏŞR OLUNMUŞ ƏSƏRLƏR

Yusif müəllim zəngin pedaqoji yaradıcılığa malik tədqiqatçı alimdir. Təhsil-tərbiyə nəzəriyyəsi və didaktikası ilə bağlı elmi-metodik məqalələri 3 cildde nəşr edilmişdir. Yusif müəllimin elmi-pedaqoji yaradıcılığının 1957-1988-ci illərini əhatə edən 568 səhifədən ibarət olan birinci cildde 80-dən artırıq, 1989-2005-ci illərini əhatə 608 səhifədən ibarət olan ikinci cildde 100-ə yaxın, 2006-2016-cı illərini əhatə edən 532 səhifədən ibarət olan III cildde 100-dən artıq elmi-metodik məqalə toplanmışdır. Bununla yanaşı onun "Mütaliə pedaqogikası" (2002), "Məktəb kitabxanası və mütaliə tariximizdən" (2003), "Mənəvi dəyərlərimizin keşiyində duraq" (2007), "Azərbaycanda məktəb kitabxanalarının inkişaf yolu" (2014), "Kitabi-Dədə Qorqud" abidesində təlim-tərbiyə məsələləri Azərbaycan milli dövlətçiliyinin, maarif və mədəniyyətinin təməlidir" (2022) monoqrafiyaları nəşr

edilmişdir.

Yusif müəllimin yaradıcılığının digər bir istiqamətini ictimai-siyasi səcyyəli əsərlər təşkil edir ki, bu sahədə də onun keyli kitabları nəşr olunmuşdur: "Heydər Əliyev ideyaları əbədiyəşərdir" (2013; 2023), "Kəndimizin 50 ili" (Arçut kəndi) (1970), "İrəvan xanlığının Pəmbək mahalında Ardıc (Arçut) kəndi" (2019), "Şərəfli müəllim və alim ömrü" (2018) və s.

Vətən həsrətli sətirələr və ya doğma torpağımıza hökmən qayıdacağı!

Yusif müəllimin ürəyi Vətən eşqi, yurd həsrəti ilə döyünür. O, erməni zülmünün döşətələrini, əmlakının müsadirə edilmişini, ailələrinin və həmyerlilərin vəhşicəsinə döyülməsini, öldürülməsini, işğəncələrə məruz qalmasını görmüş və yaşamışdır. 1988-ci ildə ermənilərin Quqarkda və Spitaqda törətdikləri soyqırım zamanı Yusif müəllim həbs edilmişdir. Spitaq zəlzələsi zamanı yaranmış vəziyyətdən istifadə edən Yusif müəllim qışın sərt və soyuq bir gecəsində (19 yanvar 1989-cu il) qaçaraq Azərbaycana pənah götürmüşdür. Erməni inzibati orqanları onun əmlakını müsadirə edib, özünü isə axtarış-istintaq elan etmişlər. Onun deportasiya, qaçqınlıq, erməni xəyanəti və riyakarlığı ilə bağlı əsərlərində bu məsələlər əhatəli və geniş şəkildə öz əksini tapmışdır: 1) "Erməni məsələsi. Yalanlar və gerçəklər" (2009), 2) "Kto koqo podverqal qenoüüdu?" (2011), 3) "Erməni riyakarlıqları sənədlərin işığında (qısa ensiklopedik məlumatlar)" (2022).

Qərbi Azərbaycana Qayıdış Konsepsiyasının qəbulundan sonra Yusif müəllimin Vətəne qayıdacağına ümidləri daha da artmışdır.

## MÜDRİK BABA, SEVİMLİ ATA, XEYİRXAH İNSAN

Pedaqoji ictimaiyyət arasında xüsusi dəsti-xətti və hörməti olan Yusif müəllim səmimiyyəti, təvəzökarlığı, mülayimliyi, səmimiyyəti və səbrli olması ilə diqqət cəlb edir, mədəniyyəti, həssaslığı, özünə tələbkarlığı və təvəzökarlığı ilə seçilir.

Yusif müəllim həm də nümünəvi ailə başçısıdır. Onun ömür-gün yoldaşı Cənnaz xanım təqaüdə çıxmış, hazırda nəvələrinin tərbiyəsi ilə məşğuldur. Yusif müəllimin 2 oğlu, 5 nəvəsi vardır. Böyük oğlu Abuzər tibb üzrə elmlər doktoru, Əməkdar müəllimdir. Azərbaycan Tibb Universitetinin professorudur. Kiçik oğlu Azər ixtisasca istifadə olan hərbi mühəndisdir. Nəvələri Anar, Yusif, Konan, Aygün, Aylın öz fəaliyyətləri ilə nəsil seçməsinə töhfə verirlər.

90 illik şərəfli həyatı, elmi-pedaqoji və ictimai fəaliyyəti ilə gənc nəsə örnək olan pedaqoji elmlər doktoru, Əməkdar müəllim Yusif Qaziyevi ürək-dən təbrik edir, möhkəm sağlamlıq və yaradıcılıq uğurları arzulayıq.

Fərrux Rüstəmov,  
ADPU-nun İbtidai təhsil  
pedaqogikası kafedrasının müdiri,  
pedaqogika üzrə elmlər doktoru,  
professor, Əməkdar elm xadimi